

Kokemuksia pankinpelastusoperaatiosta Yhdysvalloissa: Chicagon Continental Illinois Bankin pelastus 1983—84

BEVERLY KITCHING

Yhdysvaltain historian suurin yksittäisen pankin *luottojen järjestely* (*bailout*) toteutettiin 26 päivänä heinäkuuta vuonna 1984. Kyseessä oli *Continental Illinois National Bank and Trust Companyn* luottojärjestely (*bailout*). Operaation kustannuksiksi FDIC:lle (*the Federal Deposit Insurance Corporation*) ilmoitettiin julkisuudessa 4.5 miljardia dollaria, mutta todelliset kustannukset ylittivät varmasti 4.5 miljardia. Ensinnäkin Continentalilla oli epäilemättä yli 4.5 miljardin edestä »hoitamattomia luottoja» (*nonperforming loans*) eli luottoja velallisille, jotka eivät maksaneet edes korkojaan. Jotkin näistä luottoveloista olivat yhdysvaltalaisen lainaajien mutta monet olivat kokonaisen Etelä-Amerikan itsenäisten valtioiden tekemiä. Continental Bank joutui käytännössä syyttämään »huonon» rahan perään »hyvää» luotonottajien maksukyvyttömyyden estämiseksi. Tällaisen menettelyn logiikka on peräisin vanhasta pankkipiirien sanonnasta: »Jos olet pankille velkaa 10 000 dollaria, pankki omistaa sinut, mutta jos velkasi on 10 miljoonaa dollaria, sinä omistat pankin.» (Tämä tunnetaan myös »*tar-baby efektin*» nimellä.)

Vuoden 1984 alussa chicagolaisen sanomalehden kolumnisti vihjaisi, että Continental Bankin hoitamattomien luottojen ostamiseen tarvittava raha tulisi *Chicagon Federal Reserve Bankista*. »Fedin» johtokunnan puheenjohtaja *Paul Volcker* oli pidettyväinen puheissaan

Federal Reserven roolista Continental Bankin pelastusoperaatioon tarvittavien rahojen järjestämisessä. On huomattava, että 30-luvun Suuren laman jälkeen Fed sai laajat valtuudet pankkien pelastusoperaatioiden toimeenpanemiseen: Fedin piti ainoastaan tehdä »vaadittavat lailliset reservit» pankkien vapaasti haettaviksi niiden antolainauksen perustan laajentamiseksi talouden taantumien ja laman estämiseksi. (Kuitenkin kaupallisten pankkien talletusten laajentaminen Federal Reserve -järjestelmän toimilla aiheuttaisi nykyään inflaatiota, ja pankkien pelastusoperaatiot näin ollen pois luettuja.)

Vuonna 1979 yhdysvaltalaisilla pankeilla oli runsaasti dollari-määräisiä talletuksia OPEC-maista, ja pankit lainasivat mielellään näitä OPEC-dollareita Etelä-Amerikan maille korkealla korolla. Tällaisen luotonannon riskit olivat tietenkin suuret takaisinmaksun laiminlyönnin mahdollisuuden vuoksi. Yhdysvaltain hallitus puuttui juuri tähän. Hallitus kannusti sekä yhdysvaltalaisia pankeja että eteläamerikkalaisia lainaajia. Syynä oli se, että *Carterin* hallinnon aikana liittovaltion hallitus suosi yksityiseen pankkijärjestelmään perustuvaa lainausta oman ulkomaanapunsa lisäämisen sijasta.

Vuonna 1984 kysymys »Fedille» ja sen johtajalle *Paul Volckerille* kuului: Mistä saataisiin rahat Continental Bankin niiden hoitamattomien luottojen »ostamiseen», jotka pankki oli myöntänyt Etelä-Amerikan maille ja yhdysval-

talaisille lainaajille? Chicagon Federal Reserve Bank oli ennakolta vihjannut pidättyväisesti siihen suuntaan, että se olisi valmis ostamaan Continental Bankin hoitamattomat luotot. (Fedin johtaja Paul Volcker oli »pidättyväinen» tässä kysymyksessä.)

Mikäli Fed olisi myynyt joitain valtion obligaatioita pankeille, minkä se olisi voinut tehdä, toimenpide olisi imenyt vaadittuja pankkien lakimääräisiä reservejä ja aiheuttanut vastareaktion koko taloudessa. Tämän vuoksi toimenpide oli poissuljettu.

Federal Reservellä oli kuitenkin vähemmän uskalias toimintastrategia käytössään: Fed kontrolloi kymmenen, kahdenkymmenen ja tuhannen jne. dollarin seteleitä. Ajoittain Fed määrää valtion setelipainoa painamaan enemmän seteleitä yleisön ja yritysten tarpeisiin. Kymmenen, kahdenkymmenen jne. dollarin seteleitä sanotaan »kierrossa olevaksi rahaksi» edellyttäen, ettei niitä talleteta pankkiin. Ennen pitkää ne saavat Federal Reserve setelien muodon.

Tutkiessani *Standard and Poor'sin tilastollisen palvelun* laatimista taulukoista koostuvaa aineistoa huomasin epäsäännöllisyyttä kuukausittaisessa Federal Reserven setelien tarjonnassa vuosina 1983—1984. Säännöttömyys liittyi siihen, että Federal Reserven setelien tarjonta kasvoi joka kuukausi vuonna 1983. Alkaen tammikuusta 1984 Federal Reserven setelien tarjonta alkoi vähentyä tammi-, helmi-, maaliskuu- ja huhtikuussa. Näytti siltä että tammikuun 1984 alusta Federal Reserven seteleitä olisi suunnattu kasvavan talouden tarpeista käytettäväksi muihin tarkoituksiin. Laskin *Standard and Poor'sin* taulukoista, että Federal Reserven

setelien tarjonta jokaisen mainitun neljän kuukauden aikana teki yhteensä 9.7 miljardia dollaria. Koska 1983 ja 1984 olivat »kukoistavia» *Reaganin* vuosia, on vaikeaa nähdä, miten Federal Reserven setelien kuukausittaisen tarjonnan äkkinäinen väheneminen olisi aiheuttanut yksinkertaisesti eksogeenisen »vajakuksen» tarjonnassa. On helpompaa ajatella, että Chicagon Federal Reserve pankki painatti seteleitä kuten tavallisesti kasvavan talouden tarpeisiin, mutta käytti sitten seteleitä (tosiasiallisesti »kylmää ja kovaa käteistä») ostaakseen Continental Bankin ongelmalliset luotot. Ohi menneen sanoen Federal Reserven setelien kuukausittainen tarjonta alkoi kasvaa taas neljä kuukautta kestäneen vähenemisen jälkeen, ja kasvu jatkui vuoden 1984 loppuun. (Lähde: *Standard and Poor's Statistical Service*.)

Jos Federal Reserve seurasi vuonna 1984 edellä kuvattua käsikirjoitusta ja jos mikä tahansa hallitus noudattaisi sitä uudelleen *pankkien ja luottolaitosten (S & Ls ?)* velkojen järjestelemiseksi, sen keskeinen vaikutus olisi taloudellisen toiminnan taantuminen. Toisin sanoen liikkeessä ei olisi tarpeeksi Federal Reserven seteleitä (eli »kylmää ja kovaa käteistä») halutun likviditeetin takaamiseksi yleisölle ja yrityksille kasvun tukemiseksi. Millainen tahansa romahdus voisi olla edessä, jos kaikki tapahtuisi suhdannetaantumalla vallitessa.

Luultavasti sellainen likviditeettiä syövä periodi (tai taantuma) kestäisi niin kauan kunnes Federal Reserve »kasaisi» tarpeeksi omia Federal Reserve dollreitaan eli satasia, tuhatlappusia jne. niin paljon, että se voisi pelastaa pahimmissa vaikeuksissa olevat pankit ja *luottolaitokset (S & Ls)*.

Käännös: Visa Heinonen